

Welkom

Voor u ligt alweer de derde nieuwsbrief van het SCBS. Het afgelopen half jaar is er wederom veel gebeurd, graag brengen wij u hiervan op de hoogte.

In deze nieuwsbrief o.a. aandacht voor onderzoek, innovaties en medewerkers van het SCBS. Wij wensen u veel leesplezier en nodigen u uit om te reageren op deze nieuwsbrief.

Anja Stevens, psychiater,
manager SCBS
a.stevens@dimence.nl

Bart Geerling, verpleegkundig expert, hoofd bedrijfsvoering SCBS
b.geerling@dimence.nl

Onderzoek

In 2010 heeft het SCBS een meerjarenplan (tot 2020) opgesteld voor drie onderzoekslijnen (medisch, verpleegkundig en gedragswetenschappelijk). Hieronder vindt u de meest recente ontwikkelingen.

Onderzoekslijnen

Sinds januari 2011 is, naast de verpleegkundige- en medische onderzoekslijn, de gedragswetenschappelijke lijn verder uitgewerkt. Met als thema: *Bipolair en/of borderline? Diagnostische dilemma's en implicaties voor behandeling* (N. Weisscher, M. Hol, G. Riemann, R. Kupka).

Vanwege de overlappende fenomenologie en het chronische, persistente karakter blijft de prevalentie en differentiaal diagnostiek tussen de bipolaire stoornis en borderline persoonlijkheidsstoornissen controversieel. Moeilijkheden betreffende differentiaal diagnostiek hebben over- dan wel onderdiagnosticering tot gevolg en dientengevolge implicaties voor de behandeling.

Uit de beperkte onderzoeksresultaten blijkt dat er bij patiënten met een bipolaire stoornis en comorbide borderline persoonlijkheidsstoornis (geschatte comorbiditeit = 6% - 30%) naast een zeer ongunstig ziektebeloop,

tevens sprake is van een slechtere prognose en respons op medicatie, langere behandelduur (c.q. hogere kosten), hogere drop-out, verhoogde kans op middelenmisbruik en toename van het suiciderisico.

De gedragswetenschappelijke onderzoekslijn zal zich richten op prevalentie, differentiaal diagnostiek, behandeluitkomsten en kosteneffectiviteit. De onderzoekslijn is opgezet in samenwerking met het circuit LBZ MO, team persoonlijkheidsstoornissen. Tevens wordt nauw samengewerkt met de Saxion Hogeschool, de VU-Amsterdam en de Radboud Universiteit Nijmegen.

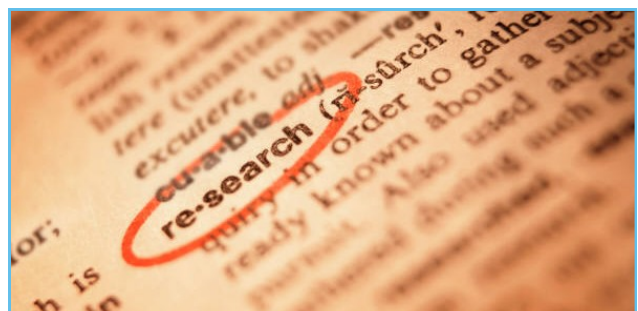
Lopende onderzoeken

Invloed van slaapverstoring tijdens zwangerschap en de perinatale periode op postpartum psychopathologie bij vrouwen met een bipolaire stoornis (A. Stevens, R. Kupka).

De postpartum periode is voor vrouwen met een bipolaire stoornis en/of een postpartum psychose in de voorgeschiedenis een risicovolle periode. De kans op een recidief is met medicatiegebruik 25-30% en zonder medicatiegebruik tegen de 70%. Er zijn geen cijfers bekend over subsyndromale symptomen in de postpartum periode. Meer en meer is er aandacht voor de invloed van slaapverstoring rondom de bevalling op postpartum psychopathologie. Echter, er is nog geen onderzoek gedaan, waarin zowel stemming als slaap worden gemeten bij een groep zwangere vrouwen met een bipolaire stoornis en/of een postpartum psychose in de voorgeschiedenis.

In dit onderzoek wordt gekeken of slaapverstoring tijdens de zwangerschap en/of in de periode van de bevalling een voorspeller (risicofactor) is voor depressieve, (hypo)manische of psychotische verschijnselen in de postpartum periode.

Daarnaast wordt onderzocht wat het beloop van de bipolaire stoornis is tijdens de zwangerschap en de postpartumperiode. Zo kijken we o.a. naar het medicatiegebruik tijdens de zwangerschap en het vóórkomen

Onderzoek (vervolg)

van depressieve en (hypo) manische symptomen. Meer kennis over de invloed van slaapverstoring tijdens zwangerschap en de perinatale periode kan helpen bij het ontwikkelen van richtlijnen voor preventie/ behandeling van een postpartum psychose en postpartum depressie bij vrouwen met een verhoogd risico hierop.

De hypothese is dat slaapverstoring tijdens de zwangerschap en/of in de periode rondom de bevalling een voorspeller is voor psychiatrische problematiek in de postpartum periode. We vragen alle zwangere vrouwen met een bipolaire stoornis of een eerder doorgemaakte postpartum psychose om mee te doen met dit onderzoek. Het onderzoek start na de zomer.

Klinische verpleegkundige interventies bij patiënten met een acute manie.

Dit onderzoek richt zich op de gebruikte interventies door klinisch werkende verpleegkundigen bij patiënten die met een acute manie opgenomen worden op een gesloten afdeling. Het doel van het onderzoek is het in kaart brengen van de zorg voor patiënten met een acute manie, om zo te komen tot een practice based interventieset voor verpleegkundigen en daarmee een belangrijke input te leveren aan kwaliteitsverbetering.

De onderzoekers hebben vijf gesloten opnameafdelingen bij evenzoveel instellingen bereid gevonden om aan dit onderzoek deel te nemen. Om een goed beeld te krijgen van de gehanteerde interventie wordt een dossieronderzoek gedaan en worden 6 verpleegkundigen geïnterviewd. Deze verpleegkundigen komen later in een focusgroep bijeen waarin ze practice based interventies vaststellen. Deze monden uit in een top vijf die vervolgens samen met de resultaten uit de andere instellingen tot een practice based interventieset leiden.

Inmiddels zijn het dossieronderzoek, de interviews en de focusgroepen afgerond bij het team gesloten opname van de Westeres (Dimence regio Midden-Overijssel). In de komende maanden zullen de andere deelnemende instellingen bezocht worden. Het onderzoek zal in het derde kwartaal van 2011 afgerond zijn.

Als we wisten wat we deden, heette het geen onderzoek.

Albert Einstein (1879-1955)

Onderzoeksresultaten

Vóórkomen bipolaire stoornissen bij unipolaire stoornissen.

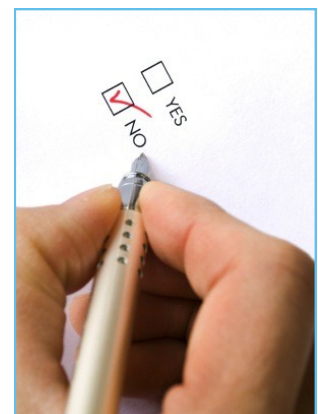
In de vorige nieuwsbrief brachten wij u al op de hoogte van de tussentijdse resultaten van dit onderzoek. Inmiddels is het onderzoek afgerond. Een samenvatting van het onderzoek en de resultaten vindt u hieronder.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat patiënten met een bipolaire stoornis vaak onjuist gediagnosticeerd worden. In veel gevallen gaat het dan om de diagnose unipolaire stoornis. Een onjuiste diagnose kan verstrekende gevolgen hebben voor de patiënt en verhoogt de kosten voor de gezondheidszorg. Om te zien hoe de literatuur zich verhoudt tot de praktijk binnen Dimence, heeft het SCBS een onderzoek uitgevoerd binnen de behandelteams van Volwassenen 1 & 2, regio Midden-Overijssel.

Door middel van een dossieronderzoek (2008-2010, n=489) is geprobeerd te bepalen, op basis van de Mini Plus, hoeveel patiënten positief scoorden op een bipolaire stoornis en welke andere diagnoses er werden gesteld. Het blijkt dat 3,3% (16/489) positief scoort, de meerderheid van deze groep scoort ook positief op (o.a.) een unipolaire stoornis. Opvallend is dat lang niet alle patiënten die positief scoorden gezien zijn door het SCBS of werden doorverwezen naar het team bipolaire stoornissen (5/16, 31,25%) (op basis van incomplete gegevens).

Daarnaast is in een screeningsonderzoek (2010-2011, n=208) geprobeerd vast te stellen hoe groot de groep onjuist gediagnosticeerde patiënten is. Hiervoor werd een aanvullend screeningsinstrument geïntroduceerd: de Mood Disorder Questionnaire (MDQ). In voorgaande, vergelijkbare, onderzoeken zijn met behulp van de MDQ goede resultaten behaald. In dit onderzoek scoorde 24% van de patiënten positief op de MDQ, van deze patiënten is de helft gezien door het SCBS en bij 32% daarvan werd een bipolaire stoornis gediagnosticeerd. De verwachte groep patiënten in behandeling op basis van een onjuiste diagnose is dus 7,7% (0,24 x 0,32) (het werkelijke percentage kan verschillen, o.a. door de grote groep uitvallers).

In het screeningsonderzoek is ook gekeken hoe de resultaten van de MDQ zich verhouden tot de Mini Plus. De gegevens tonen aan dat patiënten makkelijker positief scoren op de MDQ dan op de Mini Plus (24% vs. 4,9%). Een conclusie zou kunnen zijn dat op de MDQ vaker vals positief wordt gescreend en op de Mini Plus vaker vals negatief. Dit blijkt deels ook uit de onderzoeksgegevens. Op basis van de Mini Plus scores zou 1,6% van de patiënten (2/122) de dia-

Onderzoek (vervolg)

gnose bipolaire hebben ontvangen. Voor de MDQ is dit 3,8% (8/208) en gezamenlijk 4,3% (9/208).

Hoewel deze gegevens zich niet lenen voor het stellen van statische conclusies, kan in ieder geval gesproken worden van een succesvol onderzoek en geconcludeerd worden dat de MDQ van waarde is in het proces van diagnosticeren. Het opnemen van de MDQ in de intake, of in een behandeling, heeft geresulteerd in het bijstellen, of correct stellen, van de diagnose bipolaire stoornis in negen gevallen. Een belangrijk resultaat, vooral gezien de negatieve consequenties van onjuiste behandeling voor deze groep patiënten. Het SCBS doet dan ook de aanbeveling de MDQ als vast onderdeel op te nemen bij de intake van patiënten aangemeld voor een unipolaire stoornis.

Innovaties

In 2011 zijn de ingezette initiatieven verder uitgerold, hieronder volgt een overzicht met beknopt de resultaten.

Kinderwenspoli

De Kinderwenspoli is gestart, er is een werkwijze ontwikkeld die aansluit bij de meest recente wetenschappelijke inzichten. Het aantal aanmeldingen stijgt snel en samenwerking met de ketenpartners krijgt vastere vormen.

Zwangerschap en psychiatrie

Het SCBS is voortrekker in het Dimence brede initiatief om een zorglijn zwangerschap en psychiatrie op te zetten. Het businessplan Zwangerschap en psychiatrie is geschreven en aangeboden aan de Raad van Bestuur.

Adolescenten met een bipolaire stoornis

Er is een concept zorgprogramma opgesteld, waarbij experts op nationaal en internationaal niveau input hebben geleverd en kennis ter beschikking hebben gesteld. Binnen het Kenniscentrum Bipolaire Stoornissen (KenBiS) is op initiatief van het SCBS een werkgroep opgericht om een addendum te schrijven voor de richtlijn Bipolaire Stoornissen van de NVvP.

Elzo de bipolaire beer

Door externe problemen is het boek nog niet beschikbaar. In de tweede helft van 2011 hoopt het SCBS de uitgave alsnog te realiseren.

Vernieuwing gaat meestal nooit zonder dwaasheden.
J.C. Bloem (1887-1966)

PE-cursus

De eerste contacten zijn gelegd om de vertaling mogelijk te maken van een online cursus psycho-educatie, ontwikkeld door de University of Cardiff. Een aantal patiënten heeft inmiddels de Engelse versie gevolgd en is hier zeer positief over. In de tweede helft van 2011 wordt de vertaling verder geoperationaliseerd.

Boek signaleringsplannen

In 2011 is de eerste aanzet gegeven voor het maken van een handleiding voor signaleringsplannen. Deze zal in boekvorm worden uitgegeven.

Medewerkers

In het afgelopen halfjaar heeft het SCBS afscheid genomen van een medewerker maar ook twee nieuwe krachten mogen begroeten. Sophie ten Hove heeft afscheid genomen van het SCBS, de functie van onderzoeksmedewerker is overgenomen door Rutger Wis-sink. Daarnaast is Thea Daggenvoorde het team komen versterken. Zij stelt zich kort voor.

“Mijn naam is Thea Daggenvoorde, en met ingang van juli 2011 ben ik als onderzoeker werkzaam voor het SCBS, voor 16 uur per week. Ik heb zin in deze nieuwe uitdaging, die ik aan kan gaan nu ik Verplegingswetenschapper ben. Mijn afstudeeronderzoek in 2010 was ook voor dit team, dus ik heb al een beetje aan deze doelgroep ‘geroken’. In mijn werkervaring als Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundige ben ik door de jaren heen vanzelfsprekend met regelmaat in aanraking gekomen met patiënten met een bipolaire stoornis en hun naasten. Graag draag ik een steentje bij aan het verbeteren/onderbouwen van (verpleegkundige) zorg aan hen. Naast mijn werk als onderzoeker voor het SCBS blijf ik werkzaam binnen het Team Volwassenen 2, locatie Egbert Gorterstraat.”

Kort nieuws

Publicatieprijs

Peter Goossens (senior onderzoeker binnen het SCBS) heeft de Dimence publicatieprijs in ontvangst mogen nemen. De prijs werd uitgereikt tijdens het symposium ter gelegenheid van de Dag van de Verpleging op 12 mei.

Interviewbundel

Er zijn ver gevorderde plannen om een interviewbundel samen te stellen bestaande uit interviews met toekomstige moeders met stemmingsproblematiek. Het SCBS zal hier een ondersteunende rol in hebben.

ISBD

Anja Stevens en Bart Geerling zijn beiden lid geworden van het *Woman Mental Health* comité van de *International Society for Bipolar Disorders*. Anja is mede organisator van een werkconferentie over vrouwen en bipolaire stoornissen in het voorjaar van 2012 in Istanbul.

Lithiummeter

Het SCBS participeert in de validatiestudie van de Lithiummeter. De Lithiummeter moet patiënten in de toekomst in staat stellen om zelf hun lithiumspiegel te bepalen. Hierdoor wordt het zelfmanagement van patiënten (verder) vergroot.

Kenniskring

Voor alle medewerkers van Dimence die met bipolaire stoornissen te maken hebben heeft het SCBS een kenniskring opgezet. Vier maal per jaar hebben medewerkers de gelegenheid om kennis te nemen van recente ontwikkelingen op het vakgebied. Belangstelling? Kom langs op 20 september. Meer informatie over de kenniskring is aan te vragen via: scbs@dimence.nl

Tot slot

Het centrum wil iedereen bedanken die met ons samenwerkt. Wij hopen ondersteuning te kunnen bieden, waar nodig, aan een ieder die betrokken is bij de behandeling van mensen met een bipolaire stoornis.

Meer informatie:

scbs@dimence.nl

Of kijk ook eens op

KenBiS:

kenniscentrumbipolairestoornissen.nl

Landelijk kenniscentrum psychiatrie en zwangerschap:

lkpz.nl

SCBS:

dimence.nl

Agenda

20 september

Bijeenkomst kenniskring bipolaire stoornissen Dimence.

27 september

Najaarssymposium bipolaire stoornissen, Farmacotherapie anno 2012

15 december

Bijeenkomst kenniskring bipolaire stoornissen Dimence.

